ИНКЛЮЗИВ ТАЪЛИМ ХИЗМАТЛАРИНИ РИВОЖЛАНТИРИШДА ИЖТИМОИЙ МАРКЕТИНГ МЕХАНИЗМЛАРИНИНГ ЎРНИ

Маманазарова Сохиба Абдуганиевна
Аёллар ва болаларни реабилитация қилиш
Сирдарё вилояти ҳудудий маркази директори

Аннотация

Мазкур тезисда инклюзив таълим хизматларини ривожлантиришда ижтимоий маркетинг механизмларидан фойдаланишнинг назарий ва амалий жиҳатлари ёритилган. Инклюзив таълим хизматларидан фойдаланиш имкониятларини кенгайтириш, жамоатчилик хабардорлигини ошириш, ижтимоий тўсиқларни камайтириш ҳамда таълим муассасалари, ота-оналар ва бошқа манфаатдор томонлар ўртасида ҳамкорликни мустаҳкамлаш масалалари кўриб чиқилган. Шунингдек, ижтимоий маркетингнинг мақсадли коммуникация, рақамли ахборот тарқатиш ва жамоатчилик билан ҳамкорлик механизмларини такомиллаштириш бўйича таклифлар ишлаб чиқилган.

Калит сўзлар: инклюзив таълим, ижтимоий маркетинг, таълим хизматлари, рақамли коммуникация, ижтимоий интеграция, тенг имкониятлар, таълим сифати, ижтимоий масъулият.

Кириш

Замонавий шароитда таълим хизматларини ижтимоий эҳтиёжларга мувофиқ ривожлантириш ва барча таълим олувчилар учун тенг имкониятлар яратиш муҳим вазифалардан бири ҳисобланади. Инклюзив таълим алоҳида таълим эҳтиёжлари бўлган болаларнинг таълим жараёнида тенг иштирокини таъминлаш, уларнинг индивидуал имкониятларини ривожлантириш ҳамда жамиятга интеграциялашувига кўмаклашишга қаратилган ёндашувдир.

Инклюзив таълимни ривожлантириш фақат таълим муассасаларининг моддий-техник базасини яхшилаш ёки педагогларнинг касбий малакасини ошириш билан чекланмайди. Бу жараён жамиятдаги муносабатлар, ота-оналарнинг хабардорлиги, таълим хизматлари ҳақидаги ахборотнинг очиқлиги ва манфаатдор томонлар ўртасидаги ҳамкорликка ҳам бевосита боғлиқ.

Шу нуқтаи назардан, ижтимоий маркетинг механизмларидан фойдаланиш инклюзив таълимнинг аҳамиятини кенг тарғиб қилиш, ижтимоий муносабатларни ижобий томонга ўзгартириш ва таълим хизматларидан фойдаланиш имкониятларини кенгайтиришнинг муҳим воситаси сифатида намоён бўлади.

Тадқиқотнинг мақсади ва методологияси

Тадқиқотнинг мақсади инклюзив таълим хизматларини ривожлантиришда ижтимоий маркетинг механизмларининг ўрнини илмий жиҳатдан асослаш ва уларни такомиллаштириш бўйича амалий таклифлар ишлаб чиқишдан иборат.

Тадқиқот жараёнида тизимли ёндашув, илмий абстракция, қиёсий таҳлил ва умумлаштириш усулларидан фойдаланиш назарда тутилади. Шунингдек, инклюзив таълим хизматларидан фойдаланувчиларнинг эҳтиёжларини ўрганиш учун ота-оналар, педагоглар ва таълим

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.

ташкилотлари вакиллари ўртасида сўровномалар ўтказиш ҳамда олинган натижаларни таҳлил қилиш мақсадга мувофиқ.

Асосий қисм

Ижтимоий маркетинг — жамият учун аҳамиятли бўлган ижтимоий муаммоларни ҳал этиш, ижобий хулқ-атворни шакллантириш ва аҳолининг муайян хизматлардан фойдаланиш имкониятларини кенгайтириш мақсадида маркетинг тамойилларини қўллашга асосланган ёндашувдир. Унинг асосий хусусияти иқтисодий манфаат билан бир қаторда ижтимоий натижаларга эришишга йўналтирилганлигидир.

Инклюзив таълим соҳасида ижтимоий маркетинг механизмлари бир нечта йўналишда муҳим аҳамият касб этади.

Биринчидан, **жамоатчилик хабардорлигини ошириш** орқали инклюзив таълимнинг мазмуни, мақсади ва ижтимоий аҳамияти ҳақидаги билимларни кенгайтириш мумкин. Бунинг учун оммавий ахборот воситалари, ижтимоий тармоқлар, ахборот кампаниялари ва маърифий тадбирлардан фойдаланиш мақсадга мувофиқ.

Иккинчидан, **мақсадли коммуникация механизмларини такомиллаштириш** орқали ота-оналар, педагоглар ва таълим муассасалари эҳтиёжларига мос ахборот етказиб бериш мумкин. Бунда ҳар бир мақсадли гуруҳнинг муаммолари ва ахборотга бўлган эҳтиёжлари ҳисобга олиниши лозим.

Учинчидан, **рақамли маркетинг технологияларини жорий этиш** инклюзив таълим хизматлари ҳақидаги маълумотларни кенг аудиторияга етказиш, маслаҳат хизматларини оммалаштириш ва ота-оналар билан қайта алоқа ўрнатиш имконини беради. Ахборот ресурсларининг қулай, тушунарли ва имконияти чекланган фойдаланувчилар учун ҳам фойдаланишга мос бўлиши муҳимдир.

Тўртинчидан, **ижтимоий шерикликни ривожлантириш** орқали давлат ташкилотлари, таълим муассасалари, нодавлат ташкилотлар, ота-оналар ва жамоатчиликнинг ҳамкорлигини кучайтириш мумкин. Бундай ҳамкорлик инклюзив таълим хизматларига бўлган эҳтиёжларни аниқлаш ва мавжуд муаммоларни биргаликда ҳал этишга хизмат қилади.

Бешинчидан, **ижтимоий маркетинг самарадорлигини баҳолаш тизимини шакллантириш** муҳим аҳамиятга эга. Бунда аҳолининг хабардорлик даражаси, таълим хизматларидан фойдаланиш имкониятлари, ота-оналарнинг қониқиши ва манфаатдор томонлар ўртасидаги ҳамкорлик кўрсаткичларидан фойдаланиш мумкин.

Мазкур механизмларни ўзаро боғлиқ ҳолда қўллаш инклюзив таълим хизматларини ривожлантиришда эҳтиёжларни аниқлаш, мақсадли ахборот тарқатиш, хизматлардан фойдаланишга рағбатлантириш ва натижаларни баҳолашни қамраб олган яхлит бошқарув ёндашувини шакллантириш имконини беради.

Таклиф этилаётган ёндашув ва илмий аҳамият

Инклюзив таълим хизматларини ривожлантиришда ижтимоий маркетингнинг қуйидаги ўзаро боғлиқ босқичларини жорий этиш таклиф этилади:

1. **Эҳтиёжларни аниқлаш:** ота-оналар, педагоглар ва таълим олувчиларнинг эҳтиёжлари ҳамда мавжуд тўсиқларни ўрганиш.
2. **Мақсадли аудиторияни белгилаш:** турли гуруҳлар учун мос ахборот ва коммуникация стратегияларини ишлаб чиқиш.

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.

3. **Ижтимоий коммуникацияни ташкил этиш:** рақамли платформалар, маърифий тадбирлар ва жамоатчилик билан мулоқот воситаларидан фойдаланиш.
4. **Ҳамкорликни кучайтириш:** таълим муассасалари, оилалар ва ижтимоий ташкилотлар ўртасида ҳамкорлик механизмларини ривожлантириш.
5. **Натижаларни баҳолаш:** амалга оширилган чора-тадбирларнинг ижтимоий самарадорлигини аниқ кўрсаткичлар асосида таҳлил қилиш.

Мазкур ёндашувнинг илмий аҳамияти ижтимоий маркетинг воситаларини инклюзив таълим хизматларини бошқариш жараёни билан интеграциялаш имкониятларини асослашда намоён бўлади. Унинг янгилик даражасини белгилаш учун таклиф этилаётган механизмни мавжуд илмий ёндашувлар билан қиёслаш ва эмпирик натижалар асосида текшириш зарур.

Хулоса

Инклюзив таълим хизматларини ривожлантиришда ижтимоий маркетинг механизмларидан фойдаланиш жамиятда инклюзив маданиятни шакллантириш, таълим хизматлари ҳақидаги хабардорликни ошириш ва манфаатдор томонлар ўртасидаги ҳамкорликни мустаҳкамлашга хизмат қилиши мумкин.

Тадқиқот натижаларидан келиб чиқиб, инклюзив таълим соҳасида эҳтиёжларни мунтазам ўрганиш, мақсадли коммуникация стратегияларини ишлаб чиқиш, рақамли ахборот ресурсларини ривожлантириш ва ижтимоий маркетинг дастурларининг натижадорлигини баҳолаш тизимини жорий этиш тавсия этилади.

Шунингдек, ижтимоий маркетинг механизмларини таълимни бошқариш тизимига интеграциялашда ҳудудий хусусиятлар, таълим олувчиларнинг индивидуал эҳтиёжлари ва ахборотдан фойдаланиш имкониятларини ҳисобга олиш зарур. Бу эса инклюзив таълим хизматларининг очиқлиги, қамрови ва ижтимоий самарадорлигини ошириш учун илмий-амалий асос яратиши мумкин.

Фойдаланилган адабиётлар

1. Kotler, P., Lee, N. Social Marketing: Influencing Behaviors for Good. 4th ed. SAGE Publications, 2019.
2. United Nations. Convention on the Rights of Persons with Disabilities. 2006.
3. UNESCO. A Guide for Ensuring Inclusion and Equity in Education. Paris: UNESCO, 2017.
4. Ўзбекистон Республикасининг «Таълим тўғрисида»ги Қонуни, ЎРҚ-637-сон, 2020 йил 23 сентябрь.
5. Ўзбекистон Республикасининг «Ногиронлиги бўлган шахсларнинг ҳуқуқлари тўғрисида»ги Қонуни, ЎРҚ-641-сон, 2020 йил 15 октябрь.

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.